

**SYSTEM PROFILAKTYKI I OPIEKI
NAD DZIECKIEM I RODZINĄ
GMINY BIAŁA
NA LATA 2008-2018**

MAJ 2008

SPIS TREŚCI

<u>WSTĘP.....</u>	<u>3</u>
<u>1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ.....</u>	<u>5</u>
<u>2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA.....</u>	<u>7</u>
<u>3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA GMINY.....</u>	<u>10</u>
<u>4. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE.....</u>	<u>13</u>
<u>4.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ.....</u>	<u>13</u>
<u>4.2. DZIECKO W ŚRODOWISKU SZKOLNYM.....</u>	<u>21</u>
<u>4.3. DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....</u>	<u>23</u>
<u>4.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY Z PERSPEKTYWY PORADNI PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO.....</u>	<u>29</u>
<u>4.5. ZASOBY.....</u>	<u>30</u>
<u>4.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY.....</u>	<u>31</u>
<u>5. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA.....</u>	<u>34</u>
<u>6. UWAGI KOŃCOWE.....</u>	<u>43</u>

WSTĘP

W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z wielką uwagą. Dzieje się tak, gdyż dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i rodzin w naszym kraju daleka jest od stanu zadawalającego. Szansą na poprawę tego stanu rzeczy jest budowa lokalnych systemów profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Niniejszy dokument został opracowany w **Ośrodku Pomocy Społecznej w Białej** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 17. ust. 1. pkt 13. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i ma na celu wzmocnienie pozycji dziecka i rodziny na terenie gminy.

W systemie opieki nad dzieckiem – definiowanym jako obszary usług społecznych, których zadaniem jest tworzenie możliwości i poprawa warunków optymalnego rozwoju dziecka, wspieranie funkcjonowania rodziny oraz wyrównywanie dysfunkcji w zachowaniach osób bądź w sytuacjach społecznych – tradycyjnie rozróżnia się opiekę nad dziećmi o specjalnych potrzebach, tj. dziećmi z różnego rodzaju dysfunkcjami i zaburzeniami rozwojowymi oraz opiekę nad dziećmi i młodzieżą z problemami psychospołecznymi, włącznie z osobami uzależnionymi i pozostającymi w konflikcie z prawem.

Do najważniejszych elementów charakteryzujących kierunki zmian większości systemów opieki nad dzieckiem i rodziną należą:

- ekologiczne podejście do rodzicielstwa,
- zachowanie równowagi między ochroną dziecka a utrzymaniem rodziny,
- respektowanie punktu widzenia rodziców,
- model negocjacyjny jako zasada pracy z rodzinami dzieci o specjalnych potrzebach,
- zwracanie uwagi na kwestię praw dziecka i ich respektowanie,
- troska o zachowanie właściwych proporcji.

Rodzicielstwo uznawano dotąd za izolowany i jednokierunkowy proces, ograniczający się do wychowywania dzieci przez rodziców. Jeśli nastawienie rodziców wobec dziecka nie było pozytywne lub jeśli brakowało im wiedzy bądź umiejętności pedagogicznych i sprawy przybierały zły obrót, społeczeństwo uznawało rodziców za winnych, a dzieci trafiały do placówki opieki instytucjonalnej albo do rodziny zastępczej. Chociaż mówiło się o opiece nad dziećmi, w rzeczywistości była ona rozumiana raczej jako ochrona dzieci lub pomoc dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie.

Nowe osiągnięcia psychologii dowiodły, że rodzicielstwo to przede wszystkim proces dwukierunkowy i cyrkularny. Wpływ rodziców na dzieci, w zależności od cech dziecka, może być różny. Podobnie efekty niektórych działań rodzicielskich są funkcją temperamentu dziecka.

Podejście ekologiczne podkreśla, że w opiece nad dziećmi powinno się uwzględniać dziecko i rodziców jako indywidualne jednostki, a także cały system rodzinny oraz środowisko. Oznacza to, że w większości krajów europejskich z coraz większą rezerwą podchodzi się do umieszczania dziecka w instytucji opieki lub w rodzinie zastępczej oraz że powstaje coraz więcej programów skoncentrowanych na rodzinie i podejmuje się coraz więcej działań wspierających rodzinę.

Preferuje się różnego rodzaju „edukacyjne wsparcie rodziny”, organizowane przez ośrodki opieki dziennej czy rodziny zastępcze oferujące opiekę dzienną. Rodzice są wspierani przez te ośrodki lub rodziny w radzeniu sobie z codziennymi problemami domowymi i wychowawczymi. Warto zwrócić również uwagę na bardziej zróżnicowane formy usług nastawionych na udzielanie pomocy większej liczbie dzieci i młodych ludzi, nasilającą się tendencją do umieszczania dzieci pod opieką krewnych oraz rosnące wysiłki w pozyskiwaniu profesjonalnych opiekunów, przygotowanych do pracy z młodymi ludźmi manifestującymi złożone problemy.

1. KWESTIA RODZINY I DZIECKA W POLITYCE SPOŁECZNEJ

Istnieje wiele definicji rodziny. Najogólniej określa się ją jako podstawową komórkę społeczną, składającą się z rodziców (rodzica) i dzieci. Podkreśla się również instytucjonalną formę małżeństwa, poprzez którą powstaje system pokrewieństwa i dziedziczenia. Elementem wyróżniającym rodzinę jest wspólnota mieszkaniowa, tworząca najczęściej jedno gospodarstwo domowe, które może obejmować dwa, a nawet trzy pokolenia. Cechą wspólną wszystkich definicji rodziny jest to, że zapewnia ona ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym pokoleniom. Ogólnie rzecz ujmując, rodzinę charakteryzuje współwystępowanie takich elementów, jak: wspólne zamieszkanie członków, wspólne nazwisko, wspólna własność oraz wspólna kultura duchowa.

Rodzina pełni szereg funkcji mających na celu zaspokajanie potrzeb swoich członków. Przede wszystkim warunkuje prawidłowy rozwój biologiczny i psychospołeczny dziecka. Jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i swoisty układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe.

Każda rodzina tworzy własną, niepowtarzalną atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: stosunki wzajemne między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także służba uznawanym wartościom. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze nieuświadomionego często przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych. Do zjawisk patologicznych zalicza się: alkoholizm, narkomanię, przestępczość rodziców oraz przemoc w rodzinie. Są one najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci.

Dziecko, podobnie jak rodzina, nie posiada jednoznacznej definicji. Według Kodeksu cywilnego to osoba, która nie ukończyła 18 lat i nie uzyskała pełnej zdolności do czynności prawnych. W Kodeksie karnym osobę do ukończenia 17. roku życia uważa się za nieletnią. Dzieci do 13. roku życia nie mają zdolności do czynności prawnych, a w ich imieniu działają rodzice lub opiekunowie prawni. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych Kodeks cywilny przyznaje dzieciom, które ukończyły 13 lat.

Pełną zdolność do czynności prawnych uzyskuje się wraz z ukończeniem 18. roku życia (jedyne odstępstwo stanowi wcześniejsze zawarcie związku małżeńskiego). Dziecko pozostaje aż do uzyskania pełnoletności, tj. ukończenia 18 lat, pod władzą rodzicielską.

2. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE RODZINY I DZIECKA

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim, jak i międzynarodowym. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 18. stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Kolejne artykuły konkretyzują to stwierdzenie, odnosząc je do różnych aspektów życia rodzinnego.

Rozwinięcie norm zawartych w Konstytucji, a odnoszących się do rodziny, znajduje miejsce w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. W dokumencie tym unormowano problematykę zawierania i ustanawiania małżeństw, stosunków majątkowych między małżonkami, obowiązków alimentacyjnych, pochodzenia dziecka, stosunków między rodzicami i dziećmi, instytucji przysposobienia, opieki i kurateli.

Innymi regulacjami prawnymi związanymi z problematyką rodziny są Kodeksy: karny, cywilny, postępowania cywilnego i pracy. Pierwszy z nich zakłada ściganie z urzędu przestępstw przeciwko rodzinie, do których zalicza: bigamię, znęcanie się nad członkami rodziny, rozpianie małoletniego, uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego, porzucenie i uprowadzenie dziecka. Natomiast Kodeks cywilny, choć nie jest bezpośrednio związany z ochroną rodziny, służy jej w zakresie przepisów dotyczących ochrony praw małoletniego w obrocie prawnym oraz dotyczących zasad prawa spadkowego. Kodeks postępowania cywilnego z kolei chroni rodzinę w postępowaniu egzekucyjnym. Obejmuje również ustawowe zwolnienie od kosztów sądowych dla osób dochodzących roszczeń alimentacyjnych i daje możliwość występowania w tych sprawach w charakterze pełnomocnika właściwego przedstawiciela do spraw opieki społecznej organu gminy lub organizacji społecznej, mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie. Kodeks pracy służy głównie ochronie macierzyństwa i zdrowia kobiet.

Problematykę rodzinną podejmują również ratyfikowane przez Polskę akty międzynarodowe. Jednym z nich jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, której art. 16. stanowi, że rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeństwa i państwa.

Zapis dotyczący rodziny figuruje również w pkt 16. pierwszej części Europejskiej Karty Społecznej. Mówi on, iż rodzina, jako podstawowa komórka społeczeństwa, ma prawo do odpowiedniej ochrony społecznej, prawnej i ekonomicznej dla zapewnienia jej pełnego rozwoju.

Innym aktem prawnym zapewniającym ochronę rodzinie jest uchwalona przez Stolicę Apostolską Karta Praw Rodziny. W dokumencie tym zapisane jest m.in. prawo do istnienia i budowy rodziny, czyli prawo każdego do założenia rodziny i posiadania środków na jej utrzymanie, prawo do przekazania życia i wychowania dzieci wedle własnych tradycji i wartości, prawo do mieszkania pozwalającego na godziwe życie rodzinne oraz prawo do zabezpieczenia fizycznego, społecznego, politycznego i ekonomicznego.

Problematyka rodzinna podejmowana jest także w Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet. W dokumencie tym, w określeniu prawa kobiet do równouprawnienia i partnerstwa podkreślono m.in. wpływ kobiet na wzrost dobrobytu społeczeństwa i rodziny. Część artykułów Konwencji pozostaje w bezpośrednim związku z rodzinnymi funkcjami kobiety, ukierunkowanymi na wzmocnienie społecznego statusu rodziny.

Kolejnym dokumentem międzynarodowym, będącym zarazem najważniejszym aktem prawnym regulującym prawa dziecka, jest Konwencja o Prawach Dziecka. Jej postanowienia dotyczą osób, które nie ukończyły 18. roku życia i obejmują: prawa cywilne, prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, prawo do wychowywania w rodzinie i kontaktów z rodzicami, prawa socjalne oraz kulturalne i polityczne. Konwencja ustanawia status dziecka oparty na założeniach, że jest ono samodzielnym podmiotem, wymagającym – ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną – szczególnej opieki i ochrony prawnej, posiadającym jako istota ludzka prawo do poszanowania tożsamości, godności i prywatności, a rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania i wymaga ze strony państwa wsparcia.

Tworząc system ochrony dziecka, kierowano się: zasadą dobra dziecka (wszystkie działania podejmowane są w najlepiej pojętym interesie dziecka), zasadą równości (wszystkie dzieci, niezależnie od ich cech: koloru skóry, płci i narodowości, mają być równe wobec prawa), zasadą poszanowania praw i odpowiedzialności obojga rodziców za rozwój i wychowanie dziecka (ochronie podlega autonomia rodziny i prawa obojga rodziców do decydowania o sprawach dziecka) oraz zasadą pomocy państwa w zabezpieczeniu odpowiednich warunków socjalnych i zdrowotnych rodziny.

Jeszcze innym aktem prawnym zapewniającym ochronę dziecku jest Europejska Konwencja o Przystosowaniu Dzieci. Ma ona zastosowanie do dzieci, które w momencie przystosowania nie ukończyły 18 lat, nie zawarły związku małżeńskiego oraz nie są uznawane przez prawo za pełnoletnie.

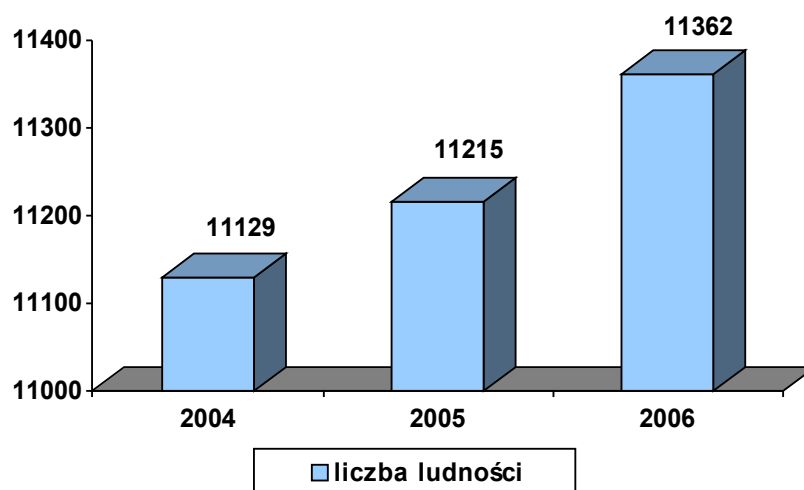
Dokumentem na rzecz praw dziecka jest także Europejska Konwencja o Statusie Prawnym Dziecka Pozamałżeńskiego, która zrównuje w prawach dzieci małżeńskie i pozamałżeńskie.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie Unii Europejskiej. Prawny zapis ochrony rodziny i dziecka znajduje się w wyżej wymienionych aktach międzynarodowych oraz w konstytucjach poszczególnych państw członkowskich. Istnieją poza tym wspólnotowe akty wtórne dotyczące równego traktowania kobiet, które zwracają uwagę na konieczność godzenia życia zawodowego z rodzinnym oraz na szczególną ochronę kobiet w ciąży i w okresie macierzyństwa.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA GMINY

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Białej. Ich analiza umożliwiła zobrazowanie obecnej struktury demograficznej ludności i dokonanie prognozy na najbliższe lata.

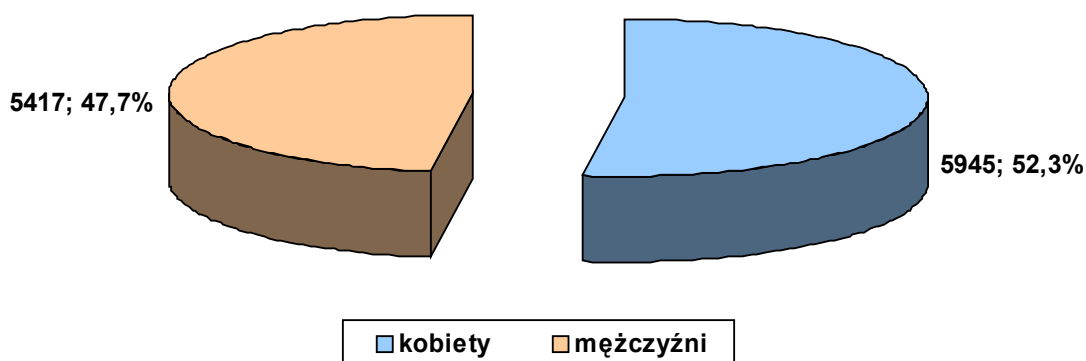
Ludność gminy Biała w latach 2004-2006

Dane Urzędu Miejskiego w Białej.

Analizując liczbę ludności gminy Biała na przestrzeni lat 2004-2006, należy stwierdzić, iż zwiększała się ona nieznacznie z roku na rok.

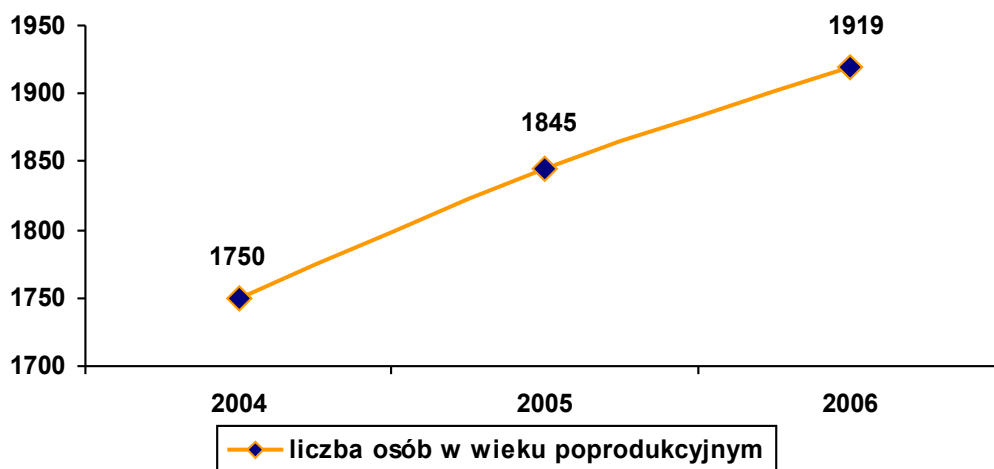
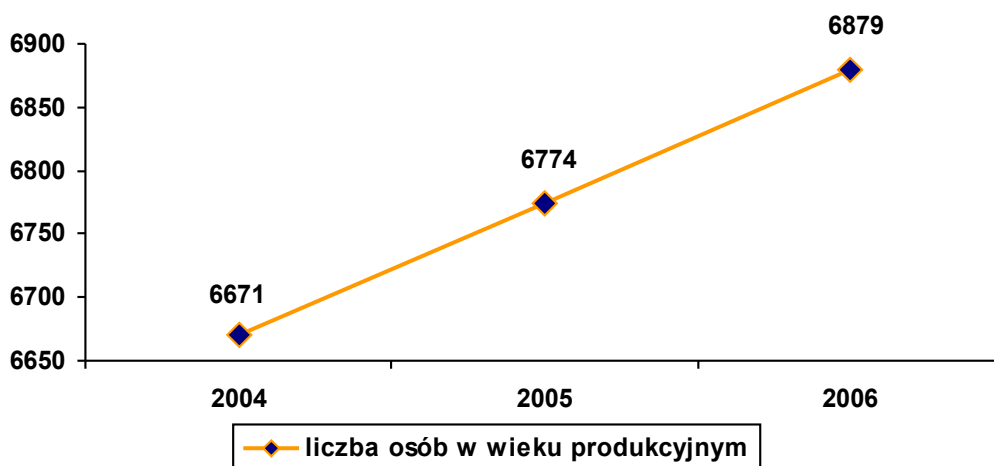
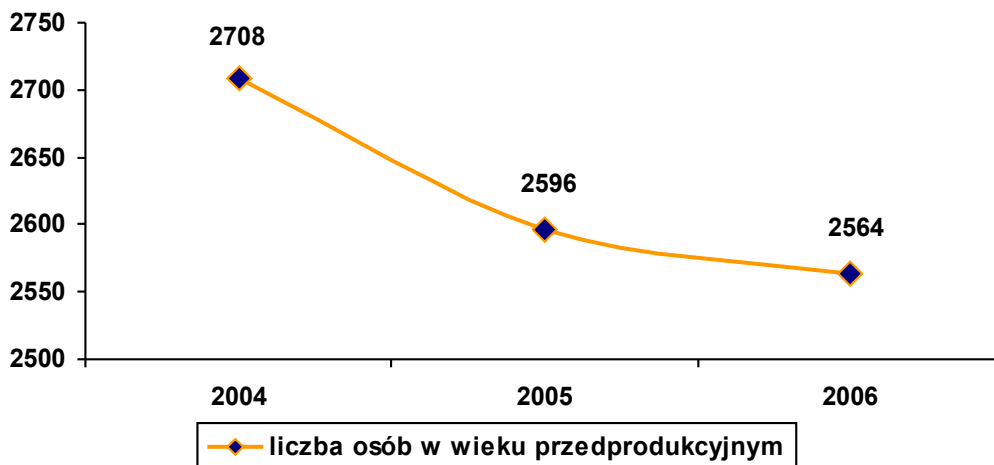
Ludność gminy Biała z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Miejskiego w Białej.

Według danych Urzędu Miejskiego w Białej z 31 grudnia 2006 roku teren gminy zamieszkiwały 11.362 osoby, w tym 5.945 kobiet i 5.417 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadło 110 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 58 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Biała w latach 2004-2006

Dane Urzędu Miejskiego w Białej.

Na przestrzeni lat 2004-2006 struktura wiekowa mieszkańców gminy Biała ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa mieszkańców gminy Biała była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym. Prognozując sytuację demograficzną gminy na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy spadku liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co wynika z malejącej dzietności rodzin. Drugie zagadnienie odnosi się do odnotowywanego także w skali kraju wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn). Ten ostatni trend w niedalekiej przyszłości może się nasilić, gdyż znaczna grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, a tym samym zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego starzenie się ludności jest o tyle ważną przesłanką, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także z pozytywnej skądinąd przesłanki – wydłużania się średniej długości życia.

4. DIAGNOZA SYTUACJI DZIECKA W GMINIE

Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet, przekazanych zarówno liderom lokalnej społeczności, jak i placówkom edukacyjnym. W niniejszej diagnozie pominięto badanie metodą SWOT, ponieważ zostało ono przedstawione w strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy.

4.1. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA I PROPOZYCJE ROZWIĄZAŃ

Identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy jest jednym z najistotniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy dzieci, młodzieży i rodziny, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

Z wypowiedzi ankietowanych wyłonił się obraz najistotniejszych problemów dotyczących lokalną społeczność.

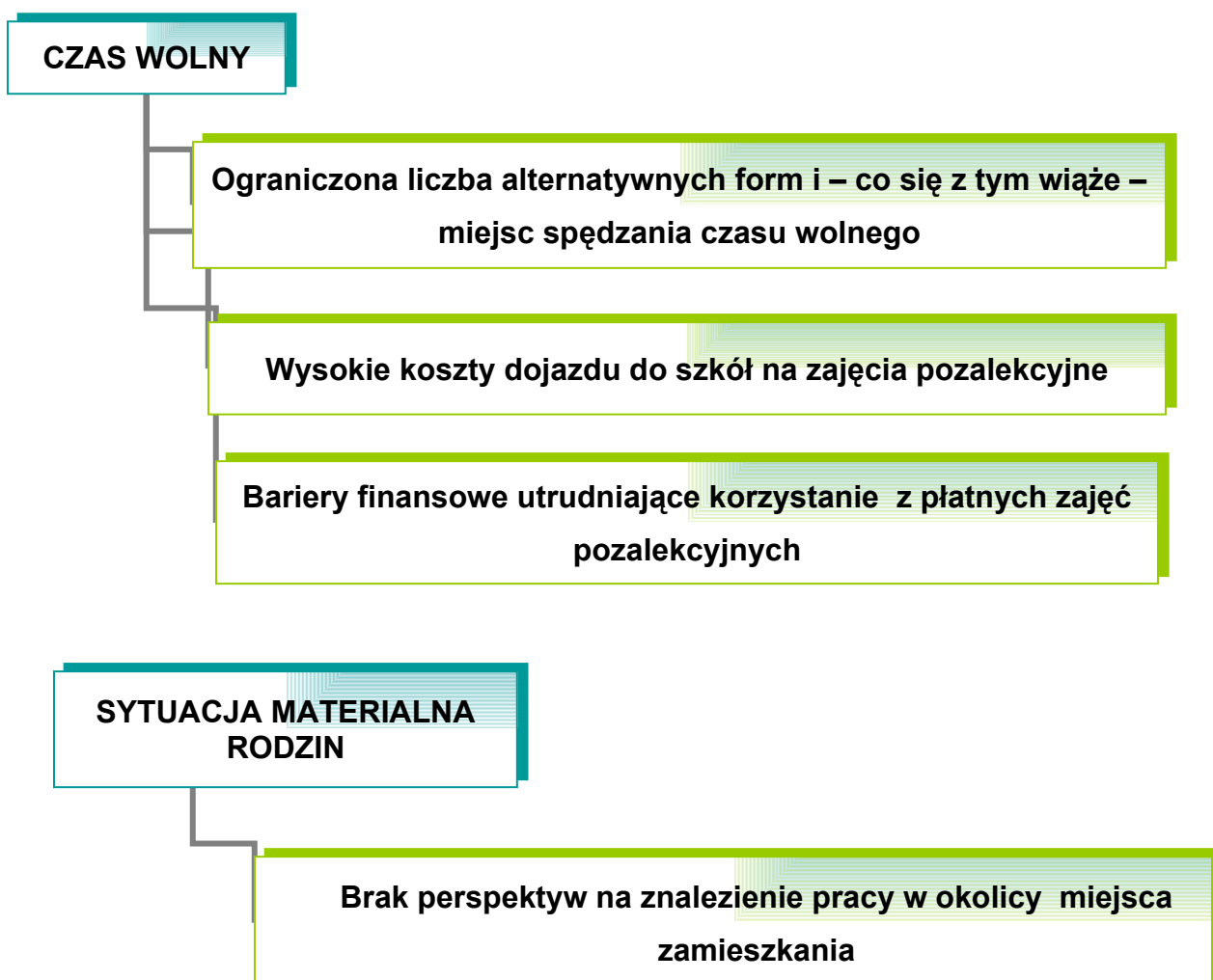
BARIERY OGRANICZAJĄCE MOŻLIWOŚCI PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Z ankiet wynika, że młodzież i dzieci mieszkające na terenie gminy natrafiają na następujące bariery:

- ograniczona liczba alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego,
- ograniczony dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej (niedostatek placów zabaw, świetlic, bibliotek, kawiarenek internetowych niedobory w wyposażeniu świetlic),

- ograniczony dostęp do opieki medycznej w szkołach (brak pielęgniarek i higienistek szkolnych),
- brak perspektyw na znalezienie pracy w okolicy miejsca zamieszkania,
- bariery architektoniczne dotyczące dzieci niepełnosprawne na terenie szkół i w miejscach publicznych (brak podjazdów dla wózków inwalidzkich),
- bariery finansowe uniemożliwiające korzystanie z płatnych zajęć pozalekcyjnych,
- wysokie koszty dojazdu do szkół na zajęcia pozalekcyjne,
- utrudniony dojazd (brak połączeń autobusowych) ze wsi do placówek kultury w mieście.

**BARIERY OGRANICZAJĄCE MOŻLIWOŚCI PRAWIDŁOWEGO
FUNKCJONOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU LOKALNYM
– PREZENTACJA GRAFICZNA**

INFRASTRUKTURA

Ograniczony dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, kulturalnej i ochrony zdrowia

Bariery architektoniczne dotyczące dzieci niepełnosprawne na terenie szkół i w miejscach publicznych

Utrudniony dojazd (brak połączeń autobusowych) ze wsi do placówek kultury w mieście

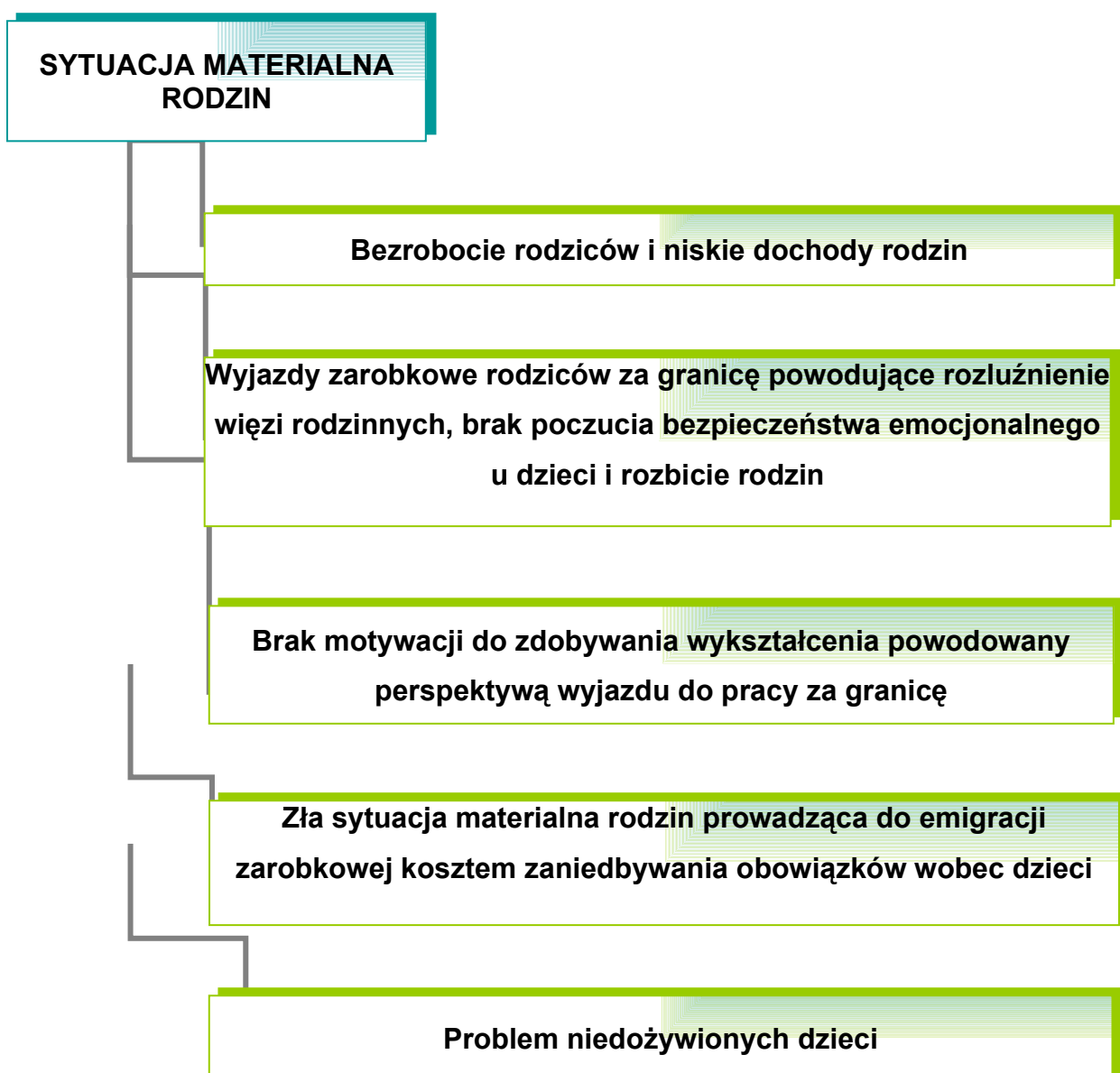
PROBLEMY

Głównymi problemami, do rozwiązania których miasto musi znaleźć odpowiednie warunki i możliwości, aby poprawić sytuację dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym, są:

- wyjazdy zarobkowe rodziców za granicę powodujące rozluźnienie więzi rodzinnych, brak poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego u dzieci i rozbitcie rodzin,
- bezrobocie rodziców i niskie dochody rodzin,
- nadużywanie alkoholu i palenie papierosów w rodzinach,
- tolerowanie przez dorosłych negatywnych zachowań dzieci i młodzieży,
- niewydolność wychowawcza rodzin,
- niedożywienie dzieci,
- brak właściwej opieki nad dziećmi ze strony rodziców (coraz mniejszy zakres kontroli nad dzieckiem),
- urządzenie wyścigów samochodowych i motocyklowych przez młodocianych kierowców,
- zła sytuacja materialna rodzin prowadząca do emigracji zarobkowej jednego z rodziców kosztem zaniedbywania obowiązków wobec dzieci,

- brak motywacji do zdobywania wykształcenia powodowany perspektywą wyjazdu do pracy za granicę,
- postępująca demoralizacja – przestępczość nieletnich, objawy wulgaryzmu i chuliganerii, akty wandalizmu,
- agresja słowna i przemoc w grupie rówieśniczej,
- łatwość w dostępie do środków uzależniających (częste przypadki sięgania przez uczniów po papierosy, alkohol, narkotyki).

PROBLEMY – PREZENTACJA GRAFICZNA

WYCHOWANIE W RODZINACH

Niewydolność wychowawcza rodzin

Brak właściwej opieki nad dziećmi ze strony rodziców (coraz mniejszy zakres kontroli nad dzieckiem)

Tolerowanie przez dorosłych negatywnych zachowań młodzieży

DEMORALIZACJA DZIECI I MŁODZIEŻY

Przestępczość nieletnich, objawy wulgaryzmu i chuliganerii, akty wandalizmu

Nadużywanie alkoholu i palenie papierosów w rodzinach

Łatwość w dostępie do środków uzależniających (częste przypadki sięgania przez uczniów po papierosy, alkohol i narkotyki)

Urządzanie wyścigów samochodowych i motocyklowych przez młodocianych kierowców

Agresja słowna i przemoc w grupie rówieśniczej

CO NALEŻY ZMIENIĆ?

W celu poprawy istniejącej sytuacji ankietowani zaproponowali następujące rozwiązania w poszczególnych obszarach:

1. Działania w zakresie poprawy sprawności, upowszechniania sportu i organizacji wypoczynku:

- organizowanie różnych form aktywnego wypoczynku w czasie wolnym od nauki;
- organizowanie wypoczynku zimowego i letniego dla ubogich rodzin;
- dofinansowanie wycieczek i innych form wypoczynku organizowanych przez szkoły;
- tworzenie i modernizowanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (sale gimnastyczne, kryta pływalnia, boiska sportowe) i lepsze wykorzystanie już istniejącej (boiska wiejskie i szkolne);
- zapewnienie szerszego dostępu do obiektów szkolnych w godzinach popołudniowych w celu organizacji zajęć pozalekcyjnych;
- zagospodarowanie parków wiejskich poprzez budowę ścieżek zdrowia;
- budowanie ścieżek rowerowych i zorganizowanie siłowni;
- doposażenie szkół w sprzęt sportowy;
- zorganizowanie wiejskich klubo-kawiarni (na wzór lat 70/80 ubiegłego wieku) jako miejsca spędzania czasu wolnego przez młodzież pod opieką starszych osób;
- wydłużenie pracy świetlic środowiskowych na większość dni tygodnia;
- zapewnienie nauki pływania;
- powoływanie klubów sportowych i tworzenie nowych sekcji sportowych;
- zwiększenie liczby sportowych zajęć pozalekcyjnych i liczby zajęć wychowania fizycznego;
- organizowanie konkursów i rodzinnych imprez sportowo-rekreacyjnych.

2. Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży:

- przeprowadzanie badań okresowych i profilaktycznych;
- prowadzenie edukacji prozdrowotnej (np. wprowadzenie w szkole dnia promocji zdrowia i dzienników sprawności ucznia, udział znanych sportowców w festynach rodzinnych);

- ułatwienie dostępu do opieki medycznej poprzez zatrudnienie pielęgniarek w szkołach i dowóz dzieci do stomatologa;
- tworzenie gabinetów lekarskich w szkołach;
- zwiększenie liczby zajęć z gimnastyki korekcyjnej.

3. Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych:

- udzielanie pomocy (np. finansowej) rodzinom dzieci niepełnosprawnych, m.in. w wysyłaniu dzieci na turnusy rehabilitacyjne (współpraca w tym zakresie z samorządem powiatowym);
- zwiększenie dostępu do rehabilitacji, m.in. poprzez tworzenie gabinetów rehabilitacyjnych;
- zwiększenie dostępu do opieki psychologicznej poprzez tworzenie grup wsparcia;
- zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym szerszego dostępu do sprzętu rehabilitacyjnego, m. in. poprzez dofinansowanie zakupu;
- zapewnienie dzieciom niepełnosprawnym transportu między szkołą a domem (autobusy z podnośnikami wózków);
- prowadzenie działań mających na celu zwiększenie społecznej akceptacji dzieci niepełnosprawnych (również w środowisku nauczycielskim);
- prowadzenie działań integracyjnych w środowisku lokalnym (organizowanie imprez, wspólnych wyjazdów) i zachęcanie dzieci zdrowych do pomagania osobom niepełnosprawnym, chorym i starszym;
- likwidowanie barier architektonicznych (budowanie podjazdów, przystosowanie szkolnych sanitariatów, dostosowanie wymiarów drzwi do wymiarów wózków inwalidzkich).

4. Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży:

- współpraca placówek oświatowych z przedstawicielami Policji i Straży Pożarnej w zakresie prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat bezpieczeństwa i istniejących zagrożeń (organizowanie konkursów z bezpieczeństwa na drodze, filmy edukacyjne);
- zakładanie progów zwalniających ruch na drogach w okolicach szkół, budowa chodników;

- zwiększenie liczby patroli policyjnych, szczególnie w godzinach wieczornych koło szkół;
- organizowanie zajęć z udzielania pierwszej pomocy;
- promowanie wśród uczniów odpowiedzialności za siebie i drugiego człowieka;
- zapewnienie odpowiedniej opieki pedagogicznej dzieciom podczas dowozu do szkół;
- budowa ścieżek rowerowych;
- zagospodarowanie dzieciom i młodzieży czasu wolnego;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży bezpieczeństwa w drodze do i ze szkoły.

5. Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich:

- prowadzenie przez Ośrodek Pomocy Społecznej monitoringu rodzin dotkniętych problemem ubóstwa, udzielanie im pomocy i organizowanie warsztatów na temat radzenia sobie w sytuacjach trudnych;
- udzielanie dzieciom i młodzieży wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, organizowanie i dofinansowanie wycieczek oraz wypoczynku zimowego i letniego) i rzeczowego (wyprawki szkolne, pomoc w uzyskaniu podręczników i przyborów szkolnych, prowadzenie dożywiania, zapewnienie odzieży i obuwia);
- organizowanie kiermaszów używanych podręczników;
- zwolnienie rodzin ubogich z opłat szkolnych i przedszkolnych;
- dalsze tworzenie świetlic środowiskowych;
- objęcie dożywianiem większej liczby uczniów;
- udzielanie pomocy w znalezieniu pracy bezrobotnym rodzicom.

6. Inne działania mogące mieć wpływ na poprawę sytuacji dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym:

- stworzenie centrum rekreacyjno-integracyjnego dla dzieci i młodzieży z dostępem do mini-kina, kawiarenki internetowej, sali gimnastycznej;
- utworzenie „banku informacji” o możliwościach szkół działających w gminie w zakresie prowadzenia różnych zajęć;
- współpraca OPS z Kościołem w celu zaktywizowania ludności wiejskiej;
- skoncentrowanie działalności OPS i pracowników Domu Kultury na potrzebach ludności wiejskiej.

4.2. DZIECKO W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy Biała tworzą: sześć przedszkoli, do których w roku szkolnym 2006/2007 chodziło 291 dzieci, siedem szkół podstawowych, w których naukę pobierało 691 uczniów, dwa gimnazja, w których uczyło się 461 uczniów, oraz szkoła ponadgimnazjalna, do której uczęszczało 120 uczniów.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów. Wypowiedzi ankietowanych zawierały również informacje o już realizowanych działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych wśród dzieci i młodzieży.

Z dostarczonych przez sześć szkół – cztery szkoły podstawowe i dwa gimnazja - ankiet – wynika, że wszystkie ankietowane placówki prowadzą dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest jednak większe) i zapewniają dostęp do internetu. Korzystanie z sali gimnastycznej umożliwiają 4 szkoły, w tym jedna dysponuje salą zastępczą. W placówkach nie funkcjonują klasy integracyjne. Dwie szkoły zatrudniają pedagoga, a po jednej - pielęgniarkę, logopedę i psychologa.

Placówki oferują swoim wychowankom zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań, zajęcia sportowe, SKS, taneczne, wokalnoinstrumentalne, chór szkolny), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (6 szkół), korekcyjno-kompensacyjne (4 szkoły), logopedyczne (1 szkoła), a także indywidualne zajęcia dla uczniów z dysleksją (2 szkoły).

Według pedagogów do problemów, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i szkoły należy bezrobocie rodziców (lub niskie zarobki) powodujące trudną sytuację materialno-bytową rodzin, co zmusza członków rodzin do wyjazdów zarobkowych za granicę. Z wymienionymi zjawiskami wiążą się dysfunkcje występujące w domu, a odnoszące się do zaniedbania dzieci, uzależnień rodziców, a także sięganie

przez uczniów po środki uzależniające oraz stosowanie agresji słownej i przemocy w grupie rówieśniczej.

Wskazując działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do podjęcia na terenie szkoły, ankietowani zwracali uwagę na potrzebę intensyfikacji „Szkolnego Programu Profilaktyki” i „Programu Wychowawczego Szkoły” oraz promowania zdrowego trybu życia poprzez organizowanie turniejów rodzinnych. Dla prawidłowego funkcjonowania środowiska szkolnego niezbędne są – zdaniem badanych - spotkania z pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, policjantami, pracownikami socjalnymi czy przedstawicielami GKRPA. Pedagodzy postulowali także zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (m.in. w świetlicach środowiskowych). Jednocześnie zwracali uwagę na konieczność udzielania pomocy finansowej najuboższym rodzinom uczniów.

Podjmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim zintensyfikować wywiady środowiskowe i badania ankietowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów wyjeżdżających do pracy za granicę, zdiagnozowania aktualnych problemów, zagrożeń oraz oczekiwań i potrzeb uczniów w zakresie oferty zajęć pozalekcyjnych i zagospodarowania czasu wolnego.

Według ankietowanych na terenie gminy nie ma rejonów wymagających szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Tylko przedstawiciel jednej placówki (gimnazjum) do takich miejsc zaliczył okolice parku, stadionu i zamku w Białej.

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy wskazywali głównie na konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego. Jednakże barierą są tu kłopoty komunikacyjne związane z dojazdem na popołudniowe zajęcia pozalekcyjne, a także ograniczona oferta tych zajęć. Ankietowani wskazywali również na utrudniony dostęp do opieki psychologiczno-pedagogicznej, a także deficyt higienistek i pielęgniarek szkolnych. Ponadto zwracali uwagę na potrzebę organizowania wypoczynku letniego dla dzieci z terenów wiejskich oraz konieczność dostosowania placówek szkolnych do potrzeb uczniów niepełnosprawnych.

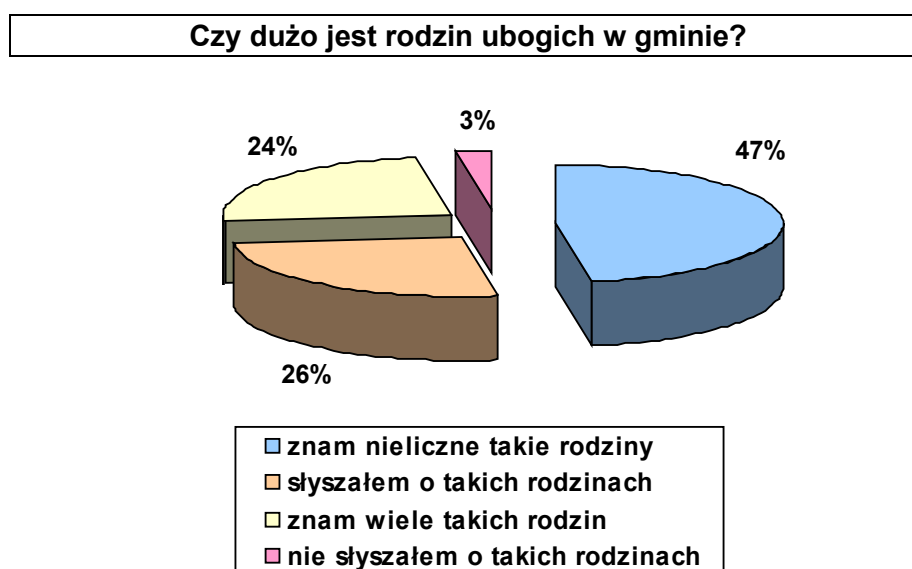
Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy deklarowali gotowość organizowania przez wykwalifikowaną kadrę zajęć pozalekcyjnych (wycieczki turystyczno-krajoznawcze, imprezy kulturalno-wypoczynkowe, półkolonie), wskazując jednocześnie na potrzebę

dofinansowania tych działań. Poza tym podkreślali znaczenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, którą chcą świadczyć uczniom i rodzicom osobiście lub poprzez zapewnienie kontaktu ze specjalistycznymi placówkami. Jeśli chodzi o pomoc materialną dla rodzin ubogich, to nauczyciele widzą swoją rolę w diagnozowaniu środowiska rodzinnego pod kątem występowania problemów oraz zgłaszania ich Ośrodkowi Pomocy Społecznej.

4.3. DZIECKO W ŚRODOWISKU LOKALNYM

Analiza sytuacji dziecka w środowisku lokalnym jest elementem postępowania diagnostycznego, które, podobnie jak identyfikacja najważniejszych zagrożeń dotyczących dzieci i rodziny na terenie gminy, ma na celu określenie problemów i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego diagnozowano sytuację dziecka w środowisku lokalnym, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych OPS-u, radnych, mieszkańców gminy.

W pierwszej kolejności zapytano respondentów o znajomość rodzin ubogich zamieszkujących na terenie gminy. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

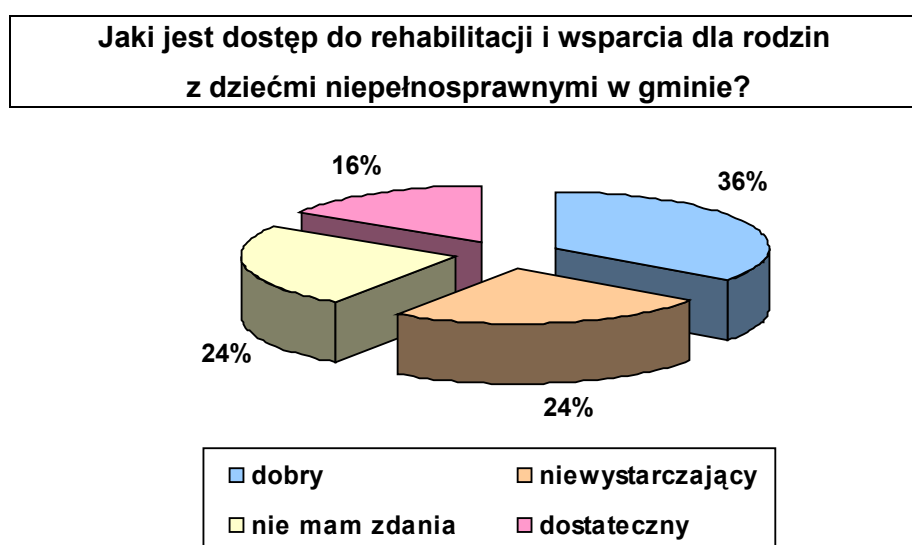

Badania własne Centrum AV.

Sytuacja materialna rodzin z gminy Biała jest niezadowolająca. Niemal co czwarty z ankietowanych (24%) stwierdził, że osobiście zna wiele takich rodzin,

kolejnych 47% badanych przyznało, że zna niewiele takich rodzin, a 26% osób odpowiedziało, że o nich słyszało. Oznacza to – zważywszy na stosunkowo niewielką liczbę ludności gminy – że statystycznie zjawisko ubóstwa jest znane mieszkańcom z autopsji.

Odpowiadając na kolejne pytanie respondenci oceniali dostęp do rehabilitacji i wsparcia dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi z terenu gminy. Opinie badanych na ten temat przedstawia poniższy wykres.

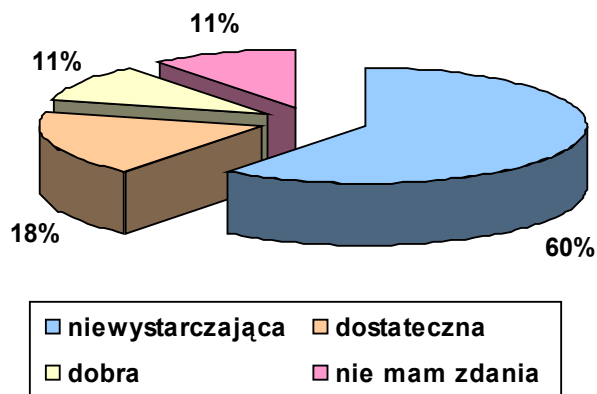

Większość ankietowanych (łącznie 60%) pozytywnie oceniła dostępność rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, uznając ją za dobrą bądź dostateczną. Odmiennego zdania było 24% respondentów, którzy stwierdzili, iż dostęp do rehabilitacji dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi jest niewystarczający. Tyle samo osób nie potrafiło sprecyzować stanowiska.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające ocenić respondentom ofertę organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży na terenie gminy. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Ocena organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie

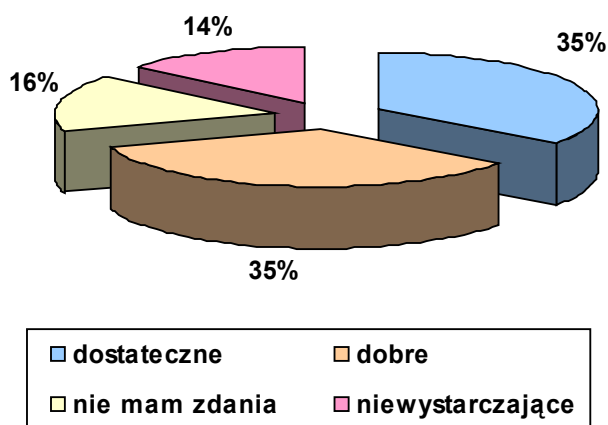

Badania własne Centrum AV.

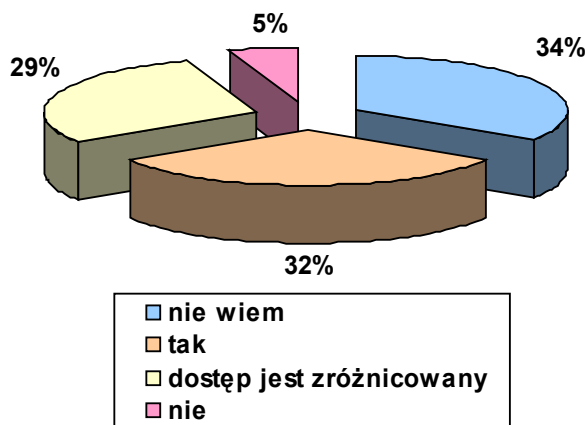
W sprawie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie, większość ankietowanych (60%) miała negatywne opinie, uznając ją za niewystarczającą. Odmiennego zdania było łącznie 29% badanych, którzy stwierdzili, iż oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży jest dostateczna lub dobra. Jednocześnie 11% respondentów nie wyraziło opinii w tej sprawie.

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat podejmowanych na terenie gminy działań profilaktycznych w zakresie alkoholizmu i narkomanii oraz ocenę dostępności nieletnich do alkoholu i narkotyków.

Ocena działań związanych z profilaktyką alkoholową i narkomanią

Czy dzieci w gminie mają łatwy dostęp do alkoholu i narkotyków?

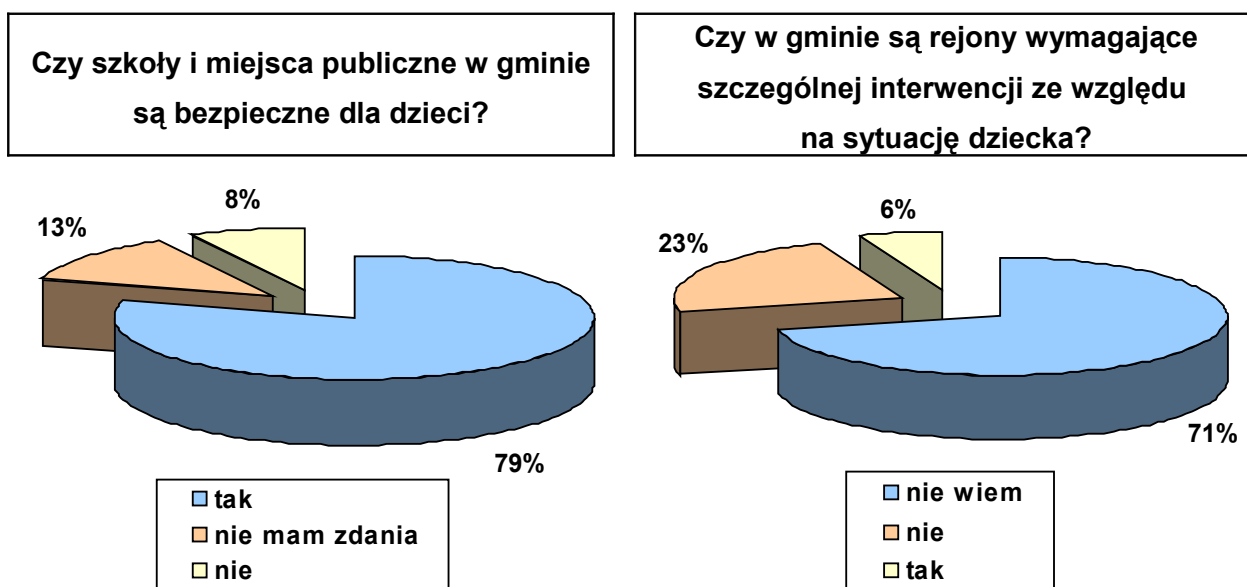

Badania własne Centrum AV.

Oceniając realizowane w gminie działania związane z profilaktyką alkoholową i narkomanią zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 70%) miała pozytywne opinie, uznając je za dostateczne lub dobre. Odmienny pogląd w tej kwestii wyraziło 14% badanych, a 16% nie miało w tej sprawie zdania. Jednocześnie 32%

ankietowanych stwierdziło, iż dostęp nieletnich do alkoholu i narkotyków jest łatwy, a 29% respondentów że zróżnicowany. Nie określiło swego stanowiska 34% badanych.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w palcówkach szkolnych i miejscach publicznych na terenie gminy. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

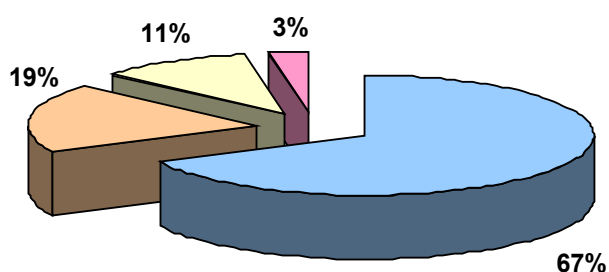

Badania własne Centrum AV.

Oceniając stan bezpieczeństwa w szkołach i miejscach publicznych w gminie, zdecydowana większość ankietowanych (79%) stwierdziła, że są one bezpieczne dla dzieci. Odmiennego zdania było 8% respondentów, a 13% osób nie miało zdania na ten temat. Jedynie 6% badanych przyznało, że są w gminie rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka w gminie (zaliczono do nich przystanki autobusowe, park miejski w Białej, opuszczone budynki, miejskie boisko sportowe w godzinach wieczornych). Odmiennego zdania było 23% ankietowanych, a 71% osób nie sprecyzowało swojego stanowiska w tej sprawie.

Osobne zagadnienia w ankiecie stanowiły kwestie przemocy wobec dzieci oraz wykorzystywania seksualnego nieletnich. Ankietowani wypowiedali się na temat znajomości rodzin, w których dzieci są bite i krzywdzone, a także przypadków wykorzystywania seksualnego w gminie. Opinie badanych w tych kwestiach przedstawiają poniższe wykresy.

Czy zna Pani/Pan rodziny, w których dzieci są bite i krzywdzone?

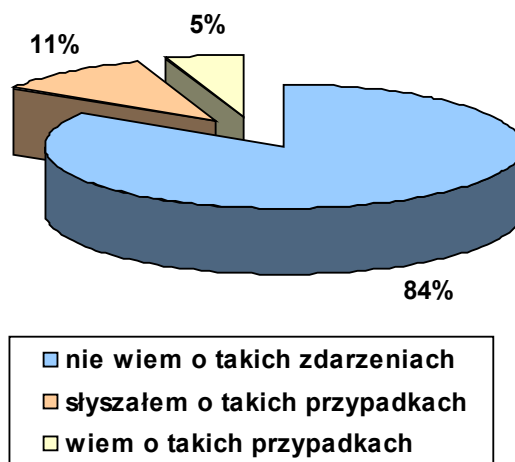

- nie słyszałem o takich rodzinach
- słyszałem o takich rodzinach
- znam nieliczne takie rodziny
- znam wiele takich rodzin

Badania własne Centrum AV.

Podjmując problem przemocy domowej, której ofiarami są dzieci, zdecydowana większość respondentów (67%) stwierdziła, iż nie słyszała o takich rodzinach. Jednocześnie 19% ankietowanych przyznało, iż słyszało o nich, a łącznie 14% osób odpowiedziało, iż zna rodziny, w których dochodzi do przemocy wobec dzieci.

Czy zdarzają się w gminie przypadki wykorzystywania seksualnego dzieci?

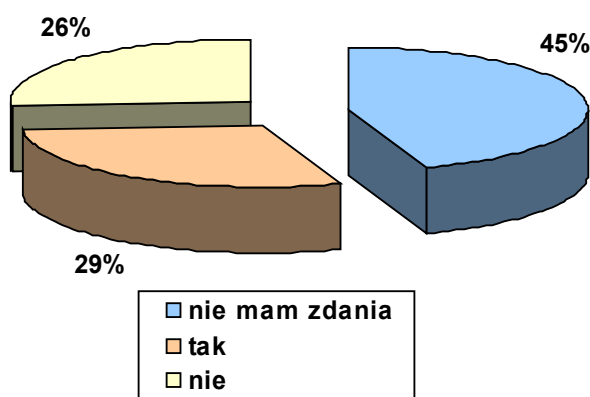

Badania własne Centrum AV.

O wykorzystywaniu seksualnym dzieci w gminie słyszało 11% badanych, konkretną wiedzę na temat tych przestępstw posiadało 5% respondentów, a zdecydowana większość ankietowanych (84%) nie wiedziała o takich przypadkach.

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło opieki przedszkolnej na terenie gminy. Respondenci wypowiedzieli się na temat potrzeby zwiększenia liczby placówek przedszkolnych na terenie gminy.

Czy należałoby zorganizować więcej miejsc w przedszkolach?

Badania własne Centrum AV.

Analizując potrzebę zwiększenia liczby miejsc w placówkach przedszkolnych, 45% badanych nie miało zdania, 29% osób przyznało, iż należy podjąć działania w tym kierunku, a odmienną opinię wyraziło 26% respondentów.

4.4. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY Z PERSPEKTYWY PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO

Informacji o sytuacji dziecka i rodziny w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego. Dane tych instytucji dotyczą takich kwestii jak liczba osób objętych wsparciem, powody i formy udzielanej pomocy oraz liczba osób i przyczyny nadzoru kuratora.

W 2006 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Prudniku objęli opieką psychologiczno-pedagogiczną i logopedyczną 120 dzieci i młodzieży z terenu gminy Biała. Wśród nich było 47 uczniów z trudnościami w nauce, 7 z trudnościami dydaktyczno-wychowawczymi, 2 z trudnościami wychowawczymi, 24 z problemami logopedycznymi, 3 z głębokim upośledzeniem oraz 19 z dysortografią. W związku z tymi problemami w 24 przypadkach wydano skierowanie na terapię logopedyczną, w 3 zalecono nauczanie indywidualne, w 1 przypadku udzielono porady, w 5 wydano informacje o wynikach badań lekarskich, w 1 przypadku wydano opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, w 3 przypadkach, po zdiagnozowaniu, wydano orzeczenie do indywidualnych zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, w 2 wykonano badanie pod kątem lateralizacji i określenia zasad pracy z dzieckiem, w 1 przypadku wydano skierowanie na terapię psychologiczną, w 3 wydano orzeczenia do kształcenia specjalnego, a w 2 przypadkach wydano orzeczenia uchylające wcześniejsze decyzje.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych i Nieletnich Sądu Rejonowego w Prudniku z końcem 2006 roku nadzorem kuratora było objętych 26 osób w związku z ograniczeniem władzy rodzicielskiej oraz w związku z zastosowaniem wobec nieletniego środka wychowawczego w postaci kuratora.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Dorosłych Sądu Rejonowego w Prudniku z końcem 2006 roku, 89 osób objętych było dozorem kuratora w związku z prawomocnymi wyrokami lub w związku z warunkowym zwolnieniem z zakładu karnego.

4.5. ZASOBY

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie kwestii dziecka i rodziny są instytucje działające na terenie gminy. Prezentujemy te, które mogą mieć największy wpływ na poprawę sytuacji i dziecka i rodziny.

Nazwa instytucji	Kontakt
Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej	ul. Prudnicka 29, 48-210 Biała, tel./faks 077 438 71 40
Publiczne Przedszkole w Białej	ul. Tysiąclecia 16, 48-210 Biała, tel. 077 438 71 43
Publiczne Przedszkole w Białej, Oddział Zamiejskowy w Prężynie	Prężyna nr 28a, 48-210 Biała
Publiczne Przedszkole w Łączniku	ul. Fabryczna 4c, 48-220 Łącznik, tel. 077 437 63 78
Publiczne Przedszkole w Łączniku, Oddział Zamiejskowy w Chrzelicach	Chrzelice nr 120, 48-220 Łącznik, tel. 077 437 63 88
Publiczne Przedszkole w Gostomi	Gostomia nr 84, 48-217 Gostomia, tel. 077 438 73 54
Publiczne Przedszkole w Gostomi, Oddział Zamiejskowy w Solcu	Solec nr 41a, 48-217 Gostomia
Publiczne Przedszkole w Ligocie Bialskiej	Ligota Bialska nr 41c, 48-210 Biała
Publiczne Przedszkole w Pogórze, Zespół Szkolno-Przedszkolny	Pogórze nr 163, 48-220 Łącznik

Publiczna Szkoła Podstawowa im. Jarosława Iwaszkiewicza w Białej	ul. Tysiąclecia 16, 48-210 Biała, tel. 077 438 70 47
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Filipa Roboty w Łączniku	ul. Fabryczna 4a, 48-220 Łącznik, tel. 077 437 12 92
Publiczna Szkoła Podstawowa w Białej, Filia w Gostomi	Gostomia nr 46a, 48-217 Gostomia, tel. 077 437 61 91
Publiczna Szkoła Podstawowa w Pogórze, Zespół Szkolno-Przedszkolny w Pogórze	Pogórze nr 162, 48-220 Łącznik, tel. 077 437 54 24
Publiczna Szkoła Podstawowa w Białej, Filia w Radostyni	Radostynia nr 99, 48-210 Biała, tel. 077 436 09 99
Publiczna Szkoła Podstawowa w Śmiczu	Śmicz nr 106, 48-210 Biała, tel. 077 437 69 24
Publiczne Gimnazjum w Białej	ul. Tysiąclecia 16, 48-210 Biała, tel. 077 438 78 00
Publiczne Gimnazjum im. Jana Kochanowskiego w Łączniku	ul. Świerczewskiego 79, 48-220 Łącznik, tel. 077 437 63 25
Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu, Turystyki i Rekreacji w Białej	ul. Prudnicka 36, 48-210 Biała, tel./faks 077 438 70 26

4.6. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Zespół wspierający Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej w opracowaniu niniejszego dokumentu, opierając się na materiale analitycznym oraz przesłankach wynikających z ogólnopolskich dokumentów diagnostycznych i programowych, uznał, że działania zaprogramowane w ramach lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną powinny służyć:

- wsparciu rodziny,
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym,

- polepszeniu stanu zdrowia populacji, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji,
- zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

W zakresie wsparcia rodziny należy wspomagać jej potencjał rozwojowy, a także udzielać pomocy rodzinom zagrożonym ubóstwem poprzez budowanie ich bezpieczeństwa socjalnego. W tym kontekście istotne jest wzmocnienie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowawczego oraz chronienie dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem. Równie ważne jest prowadzenie działań służących poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych i niepełnosprawnych.

Istotnym zagadnieniem jest także promowanie zdrowia oraz rozwijanie sportu i rekreacji. Działania podejmowane w tym zakresie powinny służyć poprawie warunków do aktywności ruchowej dzieci i młodzieży oraz kompensacji deficytów zdrowotnych i wspieraniu opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym. Ponadto należy zwiększać poziom bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny, prowadząc, przy współpracy z lokalnymi instytucjami, organizacjami i służbami, działania profilaktyczno-edukacyjno-wychowawcze w środowisku lokalnym.

W dalszej części niniejszego dokumentu zaprezentowano cele strategiczne, operacyjne i zadania wyznaczone w ramach Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną Gminy Biała na lata 2008-2018, których osiągnięcie i realizacja powinny stać się przedmiotem szczególnej troski ze strony instytucji gminnych i ich społecznych partnerów.

CELE STRATEGICZNE SYSTEMU – PREZENTACJA GRAFICZNA

5. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I ZADANIA

Cel strategiczny 1.

WSPIERANIE RODZINY

Cele operacyjne:

- 1. Wspomaganie potencjału rozwojowego rodziny.**
- 2. Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin.**
- 3. Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin oraz potrzeb i oczekiwań dotyczących pomocy rodzinie.
2. Analiza i monitoring systemu wspierającego rodzinę w wypełnianiu jej funkcji i zadań.
3. Wypracowanie zasad współpracy wszystkich podmiotów w społeczności lokalnej działających na rzecz rodziny.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Diagnozowanie i monitoring warunków życia rodzin.
2. Budowanie zintegrowanego systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego, w tym utworzenie instytucji odpowiedzialnej za przyjmowanie sygnałów o sytuacji kryzysowej rodzin.
3. Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi członkami rodzin.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Obejmowanie opieką socjalną rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole, wyposażenia w podręczniki i pomoce szkolne.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

POPRAWA SYTUACJI DZIECKA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Cele operacyjne:

1. **Wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów uzdolnionych.**
2. **Wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.**
3. **Wzmacnianie systemu gwarantującego prawidłowy przebieg procesu wychowania.**
4. **Ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.
2. Włączanie w proces dydaktyczny programów otwierających świadomość młodego pokolenia na możliwości indywidualnego rozwoju, twórczego działania oraz sprzyjających rozwijaniu umiejętności społecznych, przedsiębiorczości i planowania kariery.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, zasiłki, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczkach dydaktycznych).
4. Wypracowanie procedur monitoringu uczniów uzdolnionych, wspierania ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Stworzenie systemu usług wspierających proces edukacji uczniów niepełnosprawnych.
2. Tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniów niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Kontynuowanie i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
2. Wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej, sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los.

Zadania do celu operacyjnego 4:

1. Zwiększenie w szkołach dostępu do opieki pedagoga i psychologa.

2. Inicjowanie programów edukacyjno-wychowawczych przeciwdziałających patologiom społecznym dzieci i młodzieży, w tym uzależnieniom, nieprzystosowaniu, wykluczeniu.
3. Organizacja świetlic szkolnych i środowiskowych.
4. Tworzenie warunków do zwiększenia różnych form orientacji i poradnictwa zawodowego.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

PROMOCJA ZDROWIA ORAZ ROZWÓJ SPORTU I REKREACJI

Cele operacyjne:

- 1. Rozwijanie warunków służących aktywności ruchowej dzieci i młodzieży.**
- 2. Kompensacja deficytów zdrowotnych oraz wspieranie opieki zdrowotnej nad dzieckiem niepełnosprawnym.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wspieranie cyklicznych badań sprawności młodego pokolenia.
2. Wykorzystywanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży.
3. Stworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do optymalnego wykorzystania istniejących obiektów sportowych w placówkach oświatowych, również w godzinach popołudniowych, a dla młodzieży także w godzinach wieczornych.
4. Rozbudowa infrastruktury służącej czynnemu spędzaniu czasu wolnego (place zabaw, boiska sportowe, ścieżki rowerowe).

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Prowadzenie cyklicznych badań stanu zdrowia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie edukacyjnych programów prozdrowotnych w szkołach (higiena nauki i pracy, prawidłowe żywienie, wady postawy, uzależnienia).
3. Tworzenie warunków do praktykowania zachowań prozdrowotnych.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA RODZINY, DZIECI I MŁODZIEŻY

Cele operacyjne:

1. **Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa i społecznej pewności dzieci i młodzieży.**
2. **Przeciwdziałanie uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.**
3. **Ochrona dziecka przed wykorzystywaniem i molestowaniem.**

Zadania do celu operacyjnego 1:

1. Wdrażanie programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne.
2. Włączanie w realizację programów profilaktyczno-edukacyjnych policjantów z wydziału prewencji oraz ruchu drogowego.

Zadania do celu operacyjnego 2:

1. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych na temat uzależnień adresowanych do dzieci i młodzieży.
2. Ustawiczne szkolenie nauczycieli związane z zagrożeniem uzależnieniami.
3. Wdrażanie programów edukacyjnych z zakresu uzależnień dla rodziców.

Zadania do celu operacyjnego 3:

1. Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, wykorzystywania i molestowania dzieci w rodzinie i w środowisku.
3. Promocja instytucji udzielających pomocy, np. telefon zaufania, program „Niebieska linia”.
4. Współpraca wszystkich lokalnych instytucji zajmujących się przemocą.

Odpowiedzialni za realizację celów strategicznych, operacyjnych i zadań:

Rada Miejska i Urząd Miejski, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym szkoły.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

6. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w programie będą realizowane w ramach przyjętych zadań w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż w celu poprawy sytuacji dzieci, młodzieży i rodziny w środowisku lokalnym, wskazane byłoby podjąć jako priorytetowe następujące działania:

- **w zakresie poprawy sprawności, upowszechniania sportu i organizacji wypoczynku**
  - tworzenie i modernizowanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy (sale gimnastyczne, kryta pływalnia, boiska sportowe) i lepsze wykorzystanie już istniejącej (boiska wiejskie i szkolne);
- **w zakresie poprawy bezpieczeństwa**
  - współpraca placówek oświatowych z przedstawicielami Policji i Straży Pożarnej w zakresie prowadzenia działalności informacyjnej i edukacyjnej na temat bezpieczeństwa i istniejących zagrożeń (organizowanie konkursów z bezpieczeństwa na drodze, filmy edukacyjne);
- **w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich**
  - udzielanie dzieciom i młodzieży wsparcia finansowego (przyznawanie stypendiów, organizowanie i dofinansowanie wycieczek oraz wypoczynku zimowego i letniego) i rzeczowego (wyprawki szkolne, pomoc w uzyskaniu podręczników i przyborów szkolnych, prowadzenie dożywiania, zapewnienie odzieży i obuwia);
- **inne działania, mogące przyczynić się do poprawy sytuacji dzieci, młodzieży i rodziny w środowisku lokalnym, które należy podjąć w pierwszej kolejności:**
  - stworzenie centrum rekreacyjno-integracyjnego dla dzieci i młodzieży z dostępem do mini-kina, kawiarenki internetowej, sali gimnastycznej.